

Nieuwe Duitse humor

Column

Columns - 12 april 2016 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Lastig was het altijd al met de Duitse humor in het buitenland. Een slechte reputatie had die. Zeker in Nederland, gewend aan cynische en harde politieke grappen, werd Duitse humor veel te braaf bevonden.

Een van de eerste dingen die me als inwoner van Duitsland opviel, is dat het eigenlijk best meevalt met de Duitse humor. Althans: het hangt er sterk vanaf waar de grappen worden gemaakt. Binnenskamers, bij vrienden of aan de cafétafel, blijkt de humor niet zo anders dat wat ik in Nederland gewend ben. Sterker nog: juist omdat er in Duitsland zoveel meer taboes zijn - Hitler, islamkritiek - is het al snel spannender er grappen over te maken.

In het openbaar, op het theaterpodium of op televisie, is dat anders. Er zijn op de Duitse publieke tv enorm veel uitzendingen met *Kaberettisten* of *Satiriker*, maar het overgrote deel daarvan bestaat uit ongevaarlijke dijenkletsers, alsof de grappenmakers er alles aan doen vooral niet over de grens te gaan. Ondenkbaar is hier de functie van morele en maatschappelijke zielenknijpers die cabaretiers in Nederland al decennia hebben, bewust op zoek naar de pijnpunten.

Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn tweewekelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

Het recente succes van Jan Böhmermann, de presentator van het ZDF-programma 'Neo Magazin Royale', heeft precies met deze kloof tussen de particuliere en publieke humor te maken. Böhmermann sluit aan bij de gewaagdere politieke grappen die bij de jongere generatie achter de schermen te horen zijn, maar hij durft ze ook in het openbaar te brengen.

Landelijk bekend werd hij tijdens de eurocrisis met een videoclip in Rammstein-stijl over de Griekse minister van Financiën Yannis Varoufakis. Inmiddels is Böhmermann zelfs Europees bekend, dankzij de aangifte die de Turkse president Erdogan tegen hem heeft gedaan. Op 31 maart reciteerde Böhmermann in zijn programma namelijk een *Schmähgedicht* (smaadgedicht) over Erdogan, waarin hij de man opzettelijk beledigde - en er tegelijk olijk bij vermeldde dat 'je dit dus

echt níet mag zeggen op de Duitse televisie'. ([Bekijk het gedicht van Böhmermann op Bild.de](#) - de ZDF heeft het een dag na uitzending al verwijderd)

Böhmermann durft gewaagdere politieke grappen ook in het openbaar te brengen

De Duitse politiek blijkt door de reactie van Erdogan volkomen overvallen. De normaal zo stoïcijnse Merkel viel Böhmermann publiekelijk af. Ze noemde hem in een telefoongesprek met de Turkse premier Davutoglu 'bewust kwetsend' en haar woordvoerder maakte deze kwalificatie bij een persconferentie openbaar. Ze vreest duidelijk dat dit grapje de relatie met Erdogan kan verstoren. Om de vluchtelingen crisis in eigen land niet te vergroten - en haar populariteit bij de rechttervleugel te redden - heeft ze Erdogan nodig om de vluchtelingenaantallen in Duitsland te reduceren.

De kritiek vanuit de media op Merkel neemt door die reactie juist toe, net als de bewondering voor Böhmermann. De meeste media proberen hun lezers uit te leggen hoe 'intelligent' zijn humor is, omdat hij de 'vrijheid van de meningsuiting' heeft verdedigd juist door de grenzen ervan op te zoeken.

De normaal zo stoïcijnse Merkel viel Böhmermann publiekelijk af

Want hoe nieuw zijn aanpak voor Duitse begrippen ook is, cruciaal voor zijn succes is wel dat Böhmermann politiek in de 'juiste hoek' weet te blijven. Hij is tegen de AfD, tegen leiders met dictatoriale trekjes; in zijn [Varoufakis-video](#) bespote Böhmermann eigenlijk de angsten van conservatieve landgenoten voor de 'Zuid-Europeanen' en het Erdogan-gedicht was op zijn beurt weer een reactie op de woede van de president op een ander Duits satire-programma.

Ook daarom kan een komiek nu tot nieuwe held van de linksdenkende *Bildungsbürger* worden. "Ik heb het lang niet gezegd, maar als nu ook de Duitse regering Böhmermann aanklaagt, ga ik de straat op", hoorde ik gisteren een Berlijnse kennis zeggen. Ineens is gebeurd wat in Duitsland tot voor kort ondenkbaar was: de humor staat in het openbaar niet meer aan de zijlijn - al blijft het lastig in het buitenland.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/16044/nieuwe-duitse-humor>